

Hallintovaliokunta tiistai 08.04.2025 klo 12.15 / Asiantuntijapyyntö

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Yleistä

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy pitää kannatettavana uuden lupa- ja valvontaviraston perustamista. Uudistus on omiaan auttamaan valvonnan ja ohjauksen yhdenmukaistamista, jossa on ollut eriytyneitä käytäntöjä esim. eri aluehallintovirastojen välillä. Hyvil kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että uudistuksen toteuttamiselle on varattava riittävä toimeenpanoaika. Uudistuksen voimaantulo saattaa olla aikataulultaan liian kireä. Huomioon on otettava mm. uuden sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalain voimaantulo ja siihen liittyen meneillään olevat siirtymäajat.

Alueellinen varautuminen

Valtion alueellisen varautumisen rakenteet, roolit ja vastuujako suhteessa hyvinvointialueisiin ovat esityksessä jääneet päivittämättä. Hyvinvointialueet tuottavat merkittävän osan varautumisen ja valmiuden alueellisesta kyvykkyydestä ja edustavat alueellista toimivaltaa omaavana rakenteena keskeisesti alueellisen varautumisen kenttää, mutta tästä huolimatta esityksessä esitetään valtion aluehallinnon alueellisen varautumisen tehtäväkokonaisuus miltei muuttumattomana. Maantieteellisiin rajoihin huonosti sopiva valtion aluehallinto tuottaa tehtävätason, joka on osin päällekkäinen hyvinvointialueiden alueellisen varautumisen roolin kanssa. Varautumisen alueellisen koordinoinnin ja tilanteenaikaisen johtamisen vastuut jäävät aluetasolla epäselviksi, eikä hyvinvointialueiden tosiasiallista kykyä esimerkiksi tilannekuvan kokoamiseen ja jakamiseen sekä hyvinvointialueen luonnetta alueellisena valmiusorganisaationa ole riittävästi huomioitu valtion alueellisen tason varautumisen vastuuta suunnitellessa.

Alueellisen varautumisen johtamisvastuissa on määrittelytarpeita, jotka ovat muodostuneet vaikeasti ratkaistavaksi kysymykseksi ministeriöiden ja hallinnonalojen välillä.

Kokonaisturvallisuuden toteutus alueellisella tasolla ei nykyisessä jännitteellisessä turvallisuustilanteessa saisi jäädä ilman riittävää analyysia nykyrakenteen ongelmista, eikä ilman huolella pohdittuja ratkaisuehdotuksia. Esitetty määritys ei vastaa alueellisen varautumisen tarpeisiin yhteistyön, ennakkoinnin, tiedonkulun ja johtamisen määrittelyssä. Asiaa ei voi ratkoa toimialakohtaisina osaratkaisuuina, vaan kokonaisuutena, johon kuuluu hyvinvointialueiden järjestämistehtävän tason varautumista koskevien sisältöjen tarkentaminen. Alueellisen varautumisen johtovastuiden epätasällisyys vallitsevassa turvallisuustilanteessa on jopa huolestuttavaa.

Laillisuusvalvonta

Aluehallintovirastolla on pelastustoimessa rooli, johon kuuluu vaikuttaminen pelastustoimen palvelujen mitoitusta määrittäviin lähtökohtiin. Lisäksi valtion aluehallinnolle on säädetty rooli sisäministeriön tehtävien hoidon tukiorganisaationa. Tämä rakenne haastaa laillisuusvalvonnan riippumattomuusvaatimusta pelastustoimen osalta.

Vesa-Pekka Tervo
kehittämispäällikkö

